

Gebruik van landelijke Zorgprotocollen en Handelingen Kraamzorg

1. Inleiding

Op basis van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) zijn kraamzorgorganisaties verplicht verantwoorde zorg aan te bieden; zorg van goed niveau, doeltreffend, doelmatig, cliëntgericht en afgestemd op de reële behoefte van de cliënt. Om verantwoord en zorgvuldig handelen te waarborgen dient de organisatie aan kwaliteitseisen te voldoen. Voor de kraamzorg zijn de Basiskwaliteitseisen Kraamzorg (LVT, december 1999) geformuleerd. Eén van de kwaliteitseisen is: de cliënt ontvangt kraamzorg volgens de geldende standaarden.

Er zijn verschillende instrumenten om volgens de geldende standaarden zorg te leveren; zorgstandaarden, richtlijnen en protocollen. De Zorgstandaard Integrale Geboortezorg (versie 1.2 mei 2020) beschrijft op hoofdlijnen de gewenste inhoud van de gehele Geboortezorg vanuit het perspectief van de (aanstaande) zwangere en haar (ongeboren) kind.

Het Kenniscentrum Kraamzorg heeft landelijke Zorgprotocollen en Kraamzorg Handelingen opgesteld, die kraamverzorgenden ondersteunen in hun professioneel handelen en het nemen van de juiste beslissingen. Deze speciaal voor de kraamzorg opgestelde kwaliteitsdocumenten passen in de Zorgstandaard Integrale Geboortezorg.

Deze zorgprotocollen zijn gebaseerd op vastgestelde multidisciplinaire richtlijnen en wetenschappelijke gegevens uit onderzoek en 'best practice'. Daarbij is voor de ontwikkeling van de protocollen gebruik gemaakt van standaarden van de beroepsorganisaties zoals: Koninklijke Nederlandse organisatie voor verloskundigen (KNOV) en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) en al bestaande protocollen van verschillende kraamzorgorganisaties.

De Kraamzorg handelingen zijn werkinstructies die kraamverzorgenden in hun dagelijkse werkzaamheden thuis of in een geboortecentrum uitvoeren. Deze zijn onlosmakelijk met de Zorgprotocollen Kraamzorg verbonden.

2. Reikwijdte zorgprotocollen

Protocollen geven stap voor stap aan hoe je in de dagelijkse praktijk moet handelen. De keuze van het protocol en het gebruik van het protocol hangt af van de conditie waarin de zwangere of kraamvrouw zich bevindt.

De protocollen worden zorgvuldig ontwikkeld in samenwerking met de beleidscommissie en aan de hand van de geldende multidisciplinaire richtlijnen, zijn evidence based of

Gebruik landelijke protocollen en handelingen kraamzorg	Vastgesteld d.d.: 01-04-2022
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: 01-04-2023
Versie: 3.0	Pagina 1 van 6

ontwikkeld door best practice. De inhoud van de protocollen vormt de basis voor opleiding en scholing van kraamverzorgenden.

De kraamverzorgende kan om verschillende redenen afwijken van een protocol, zoals bijvoorbeeld in opdracht van een verloskundige of arts, wensen van de kraamvrouw/gezin of onmogelijkheden door omstandigheden. Afwijken van een protocol mag echter niet zomaar. De kraamverzorgende raadpleegt altijd een verloskundige, arts, leidinggevende of toetst haar handelen bij een collega. Het afwijken mag nooit strijdig zijn met beroepsethiek en in strijd zijn met de wetgeving in de ruimste zin van het woord.

Een protocol bevordert het werken op één lijn en daarmee de eenduidigheid en continuïteit van zorg. Bij het afwijken in werkwijze van de landelijke protocollen moet het duidelijk in het zorgdossier aangegeven worden dat en waarom er van de landelijke norm afgeweken wordt. Mochten er daarna problemen of vragen komen, kan verwezen worden naar de uitleg in het dossier.

Protocollen en richtlijnen, hoewel richtinggevend, zijn een hulpmiddel en kunnen en mogen nimmer de plaats innemen van het professionele denken en handelen van de zorgverlener. Elke kraamverzorgende kent en neemt haar verantwoordelijkheid bij de uitvoering van haar werkzaamheden en overlegt, indien gewenst, bij twijfel of noodzakelijk, met verloskundige, arts en/of direct leidinggevende.

3. Beschikbaarheid Zorgprotocollen en Kraamzorg Handelingen

De vastgestelde Zorgprotocollen en Handelingen staan vermeld op de website van het Kenniscentrum Kraamzorg. Op www.kckz.nl staan alle Zorgprotocollen Kraamzorg en Kraamzorg Handelingen in een begrijpelijke en duidelijke digitale structuur. Ook hebben kraamverzorgenden toegang tot de documenten via de gratis te downloaden protocollen-app op hun mobiele telefoon of tablet (de app is te downloaden via Google Play of de Apple App Store). Hierdoor hebben kraamverzorgenden ook tijdens hun werk de mogelijkheid om de documenten te raadplegen.

In bijlage 1 staan een aantal adviezen hoe de organisatie de zorgprotocollen kan implementeren in haar organisatie en werkwijze.

4. Beheer kwaliteitsdocumenten kraamzorg

4.1 Format

De Zorgprotocollen van het KCKZ hebben een vast format (zie ook bijlage 2). De protocollen hebben de volgende indeling:

1. Introductie
2. Doel & resultaat
3. Doelgroep/toepassingsgebied

Gebruik landelijke protocollen en handelingen kraamzorg	Vastgesteld d.d.: 01-04-2022
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: 01-04-2023
Versie: 3.0	Pagina 2 van 6

4. Verantwoordelijkheden
5. Benodigdheden
6. Werkwijze
7. Verslaglegging
8. Bijlage & referenties

De Kraamzorg Handelingen hebben eveneens een vast format:

1. Doel
2. Aandachtspunten
3. Benodigdheden
4. Werkwijze
 - Voorbereiding
 - Uitvoering
 - Nazorg
5. Complicaties

Van ieder document is verder beschreven:

- Wie de documenteigenaar is (KCKZ)
- Versienummer
- Wanneer het document voor het laatst formeel is vastgesteld
- Wanneer het document geëvalueerd moet worden

4.2 Evaluatie en bijstellen protocollen en handelingen

De protocollen en handelingen worden minimaal één keer per jaar gescand door de beleidsadviseur en/of beleidsmedewerker van KCKZ. Door een protocol te scannen worden de tekstuele onjuistheden en onregelmatigheden uit de tekst gehaald en wordt duidelijk welke protocollen niet meer voldoen aan de huidige normen. Kleine tekstuele wijzigingen die uitgevoerd worden door de beleidsmedewerkers KCKZ worden niet voorgelegd aan de beleidscommissie, maar worden door de medewerkers eigenhandig aangepast.

Protocollen die volgens deze medewerkers inhoudelijk aangepast, vervangen en nieuw ontwikkeld moeten worden, worden voorgelegd aan de gehele beleidscommissie. Deze commissie bestaat uit medewerkers van KCKZ en medewerkers van kraamzorgorganisaties (praktijkopleider en kraamverzorgenden), ZZP-ers en medewerkers van de accreditatie commissie.

De Beleidscommissie evalueert op basis van:

- Nieuwe ontwikkelingen, (wetenschappelijke) kennis en inzichten;
- Aangedragen ideeën en suggesties van gebruikers en beroepsverenigingen.
Hiervoor is een emailadres beschikbaar: Protocollen@kenniscentrumkraamzorg.nl

De Beleidscommissie komt meerdere keer per jaar bijeen. Het is mogelijk bij inhoudelijke wijzigingen de gewijzigde protocollen ter toetsing voor te leggen aan externe

Gebruik landelijke protocollen en handelingen kraamzorg	Vastgesteld d.d.: 01-04-2022
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: 01-04-2023
Versie: 3.0	Pagina 3 van 6

deskundigen. Na vaststelling van de nieuwe of aangepaste protocollen worden de protocollen voorgelegd aan de directie van het KCKZ.

Na het verwerken van het commentaar van alle partijen wordt het aangepaste protocol definitief vastgesteld door KCKZ en wordt deze gepubliceerd via de nieuwsbrief, op de website en de app van KCKZ.

4.3 Versiebeheer

Ieder document heeft een versienummer. Bij inhoudelijke wijzigingen, waarbij de strekking van het document wordt gewijzigd, wordt het versienummer gewijzigd (1+1.0). Bij kleine wijzigingen, dit zijn tekstuele wijzigingen (spel- en typefouten of wijzigingen die de strekking van het protocol/handeling niet wijzigen) verandert het getal achter de punt (1.0+0.1).

Bij kleine (tussentijdse) wijzigingen wordt de datum van vaststellen aangepast en wordt het protocol of de handeling meteen gescand. Mocht bespreken in de beleidscommissie aan de hand van de scan noodzakelijk zijn, dan blijft de evaluatie datum staan. Het document wordt dan op het eerstvolgend beleidsoverleg voorgelegd, zodat het document inhoudelijk wordt geëvalueerd.

Als er geen wijzigingen nodig zijn na de scan, of als het protocol of handeling aangepast of vernieuwd of nieuw is wordt zowel de datum van vaststellen als de datum van evaluatie (1 jaar later) aangepast.

Gebruik landelijke protocollen en handelingen kraamzorg	Vastgesteld d.d.: 01-04-2022
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: 01-04-2023
Versie: 3.0	Pagina 4 van 6

Bijlage 1 Tips voor het gebruik van de protocollen

Zorgprotocollen geven een kwaliteitsimpuls aan de zorg. Hoe kun je als kraamzorgorganisatie ervoor zorgen dat de zorgprotocollen op de juiste wijze worden gebruikt?

1. Zorg dat alle betrokkenen weten waar de zorgprotocollen te vinden zijn

Op www.kckz.nl staan alle zorgprotocollen kraamzorg en kraamzorg handelingen in een begrijpelijke en duidelijke digitale zoekstructuur. Via de protocollen-app hebben kraamverzorgenden op hun mobiele telefoon of tablet toegang tot de zorgprotocollen. Deze zijn altijd up-to-date. De app is te downloaden via Google Play of de Apple App Store. Zet het in de nieuwsbrief en bespreek dit tijdens het werkoverleg, zodat iedereen op de hoogte is.

2. Houd elkaar op de hoogte

Informeer elkaar op vaste momenten, bijvoorbeeld na een nieuwsbrief over de veranderingen in de protocollen en handelingen en over aangepaste en vernieuwde informatie in de zorgprotocollen. Bijvoorbeeld als onderwerp van een werkoverleg. Stel vragen aan elkaar.

3. Bespreek de zorgprotocollen

Bespreek en bediscussieer en onderbouw met de verloskundige of en wanneer er afgeweken kan worden van een zorgprotocol. De kraamverzorgende dient dit te noteren in het zorgdossier. Help elkaar en help de kraamvrouw om te bepalen wat goede zorg voor haar is.

4. Leer van elkaar

Wees kritisch, ga in gesprek over de inhoud van het werk. Steun collega's die vragen stellen of aangeven dat ze iets nog moeten leren. Organiseer intercollegiale toetsing.

5. Ruim je oude zorgprotocollen op

Ruim de oude zorgprotocollen op en schakel over op de landelijke zorgprotocollen. Spoor medewerkers en collega kraamverzorgenden aan om hetzelfde te doen.

6. Communicatie naar de cliënt

Laat ook in de communicatie naar de cliënt en samenwerkingspartners weten dat je met deze zorgprotocollen werkt. Zet dit bijvoorbeeld ook op je website.

7. Bespreek de protocollen in het Verloskundig Samenwerkings Verband

Laat ook binnen het VSV weten dat jouw organisatie met deze zorgprotocollen werkt. De zorgprotocollen kunnen als onderlegger worden gebruikt om de relevante regionale informatie aan toe te voegen.

Gebruik landelijke protocollen en handelingen kraamzorg	Vastgesteld d.d.: 01-04-2022
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: 01-04-2023
Versie: 3.0	Pagina 5 van 6

Bijlage 3 Format Zorgprotocol

<naam Zorgprotocol> [Verdana 14 pt, kleur 128, 0, 128]

1. Introductie [Verdana 10 pt, kleur 112, 48, 160]
Verdana 10 pt, zwart
Regelafstand 1,15
2. Doel & resultaat
3. Doelgroep/toepassingsgebied
4. Verantwoordelijkheden
5. Benodigheden
<ul style="list-style-type: none"> • Opsomming in deze bullets <ul style="list-style-type: none"> ○ 2^e niveau in deze bullets
6. Werkwijze
Taken kraamverzorgende
7. Verslaglegging
8. Bijlagen en/of referenties
<ul style="list-style-type: none"> • <naam> • <naam> [hyperlink naar website of online document]

Bijlage 1 <naam> [Verdana 12 pt, kleur 128, 0, 12

Voettekst:

<naam Zorgprotocol> [verdana 8 pt, zwart]	Vastgesteld d.d.: dd-mm-201x
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: dd-mm-201x
Versie: 1.0	Pagina 6 van 6

Gebruik landelijke protocollen en handelingen kraamzorg	Vastgesteld d.d.: 01-04-2022
Documenteigenaar: KCKZ	Evaluatie d.d.: 01-04-2023
Versie: 3.0	Pagina 6 van 6